

IZSELJENIŠKI VESTNIK

GLASILO SLOVENSkih IZSELJENCEV CELEGA SVETA

IZDAJA DRUŽBA SV. RAFAELA, V LJUBLJANI, MIKLOŠIČEVA CESTA ŠTEV. 22a (DELAVSKA ZBORNICA)

LETO III.

MAJ 1933.

ŠTEV. 3.

Kaj izseljeniška nedelja ni?

Na naše blagohotne vrstice v zadnji številki pod naslovom „Odmevi iz tujine“, začutila je chicaška „Prosveta“ potrebo, da udari po nas s strupenim, nji tako svojiskim člankom. Pravi med drugim, da smo jo predobro sodili, da ni res, da „bi bila pripravljena sodelovati“ z domovino pri praznovanju izseljeniške nedelje. Pripravljena pa ni sodelovati iz vzroka, ker je praznovanje te nedelje baje „samo režimska izseljeniška akcija“, in „propaganda, ki se vrši v interesu katolicizma in belgrajske režimske politike“.

Družba sv. Rafaela nima namena se spuščati v kake polemike z nikomur, posebno pa ne z izseljenci, pa naj bodo kateregakoli verskega ali političnega prepričanja. Kot izseljeniški organizaciji gre samo za to, da pomaga komur in kadar more, da vse poskusi in vse stori, kar bi moglo koristiti našim izseljencem. Tudi je prepričanja, da imajo naši izseljenci v tujini toliko skupnih potreb in zadev, toliko dela za svoj narodni, gospodarski in verski obstanek, da bi ne smeli imeti niti trenutka časa za kake medsebojne boje. Zato tudi „Prosveti“ odgovarjamo samo radi tega, da branimo resnico, da branimo naše delo, da ne bi naši izseljenci mislili, da je res, kar piše. Zato tudi ne „Prosveti“, temveč ameriškim slovenskim izseljencem veljajo te besede.

Praznovanje izseljeniške nedelje je ideja Družbe sv. Rafaela. Pred štirimi leti je naprosila oba slovenska škofa, da sta razglasila prvo nedeljo novembra za izseljeniško nedeljo, ki naj se praznuje po naših cerkvah z molitvijo za izseljence in z zbirkami za Družbo sv. Rafaela. Ker se je takoj prvo leto pokazal dober vspeh, šla je Družba za korak dalje in pozvala narod, da praznuje to nedeljo tudi po društvenih dvoranah, po časopisju itd. Za tretje leto je pa končno določila prvo adventno nedeljo kot bolj primerno nedeljo za to praznovanje in pozvala tudi izseljence širom sveta, da se pridružijo temu praznovanju. Šele lansko leto se je pa posrečilo, da je pridobila za to lepo misel, ki je med Slovenci tako lepo vspela, tudi „Savez Iseljeniških Organizacija“ v Zagrebu, da se ji je pridružil, in da je po svojih družtvih, katere ima po vsej državi, in po svojem vpljivu, katerega ima v vladnih izseljeniških krogih, dosegel, da je postala prva adventna nedelja vsako leto za vso državo narodni izseljeniški praznik.

Dalje! Vsi obilni članki in pozivi, katere je do sedaj Družba sv. Rafaela izdala, jasno povedo, da ni šlo in ne gre pri praznovanju izseljeniške nedelje ne Družbi sv. Rafaela, in ne nikomur za kaj drugega, kakor samo za izseljeniške koristi. Domovino naj ta nedelja prebujajo vsako leto k novi skrbi in novim žrtvam za njeno izseljeništvu v tujini. Pove naj ji, da ti stotisoči izseljencev, dasi v tujini, so vendar še vedno njeni otroci, da ima toraj do njih svete dolžnosti

skrbne in ljubeče matere. Izseljence v tujini naj pa vsako leto na novo opominja, da je njih domovina še vedno njih mati, da imajo tudi v tujini do nje dolžnosti zvestih otrok. Toraj koristi naroda, pred vsem koristi izseljencev samih so bili vsi in edini interesi, radi katerih se je vršila propaganda za praznovanje izseljeniške nedelje in radi katerih se je tudi praznovala.

Kako je mogla po vsem tem „Prosveta“ javno trditi, kar je trdila, nam je nerazumljivo. Samo tako bi si mogli to razložiti, ako bi trdili, da je namenoma potvorila resnico in porabila tudi to priliko samo v svoje neplemenite kulturnobojne namene.

Praznovanje izseljeniške nedelje je našlo posebno med našimi izseljenci po celem svetu in sicer pri vseh, brez razlike kakega prepričanja, tako vse splošno veselje in odobravanje, da smo pač mislili, da misli enako tudi „Prosveta“, če tudi se malo robato „po kranjsko“ izraža. Zato nam je prav žal, da je tudi v tem izjema.

Vse ameriške izseljence, pred vsem člane S. N. P. Jednote, katere glasilo je ta list, pa prosimo, naj se ne dajo begati s takimi članki. Ostanajo naj zvesti svojemu milemu narodu tu doma vkljub temu. Vsako leto prvo adventno nedeljo naj se združijo z vsemi slovenskimi srci po celem svetu in naj praznujejo z njimi ta lepi praznik „naše skupne zveste ljubezni“. Vaše mamice, Vaši očetje, Vaši sorodniki, Vaš narod tu doma s solzami v očeh ta dan misli in moli za Vas, skrbi za Vas in žrtvuje za Vas. Srca Vaših dragih ta dan hite v tujino k Vam. Naj tudi Vaša hite nazaj sem domov. Ker ne morete telesno domov, pridite v duhu, s srcem, spominjajte se svojih doma in ostanite zvesti katoliški Slovenci.

Slovenska škofa za naše izseljence.

Iskaje svoje zemske sreče in svojega vsakdanjega kruha v tujini je na tisoče in tisoče naših slovenskih izseljencev izgubilo svojo večno srečo — svojo vero. V tujih deželah niso razumeli jezika po cerkvah, tuja duhovščina ni vedela za nje, če je pa vedela, jih ni razumela, in oni ne njo. Tako so ostali v najkritičnejši dobi svoje tujine brez duhovnih voditeljev in učiteljev, prepuščeni sredi težkih verskih razmer popolnoma samim sebi in mnogovrstnim protiverskim vplivom. Kaj čuda, da so tako v masah odpadali od svoje vere.

Družba sv. Rafaela je z žalostjo in skrbjo gledala vse to nezmerno gorje naših izseljencev. Vsa leta svojega obstoja je na vseh izseljeniških konferencah, privatnih in vladnih, in privatno s številnimi dopisi skušala prepričati merodajne vladne izseljeniške kroge o nezmerni važnosti izseljeniških duhovnikov za pravo oskrbo naših izseljencev ne samo za ohranitev

njih vere, temveč tudi za vse njih gmotno, gospodarsko in narodno življenje v tujini. Vsa naša dosedanja bogata izseljeniška skušnja nas namreč uči, da so samo tiste naselbine v tujini napredovale in se vsestransko lepo razvijale, da so naši ljudje v tujini ostali zvesti svoji domovini samo tam, kjer so o pravem času dobili svoje izseljeniške duhovnike. Ti so prišli med nje, jih organizirali v narodne župnije, jim sezidali narodne cerkve in šole, jih organizirali v podpora in druga društva in tako postavili temelje za njih lepo gospodarsko, versko in narodno življenje. Severna Amerika to posebno lepo kaže, in enako tudi naselbine po zapadni Evropi.

Vendar vsi obilni napor družbe niso prinesli željenih uspehov. Niti toliko ni mogla doseči, da bi se izseljeniškim duhovnikom leta v tujini štela v službena leta pri določitvi pokojnine, kar je vendar dosti malo.

Tudi kot katoliški narod, kot skupina, nismo do sedaj v tem oziru storili svoje dolžnosti. Silno veliko smo v tem oziru zagrešili na svojem lastnem narodu v tujini, ker nismo mislili na to svojo dolžnost, da bi bili versko poskrbeli za nje. Če skrbimo za spreobrnjenje poganov po Aziji in Afriki, bi bila gotovo toliko večja naša dolžnost, da najprej poskrbimo za ohranjenje krščanstva med svojimi lastnimi brati, ki so pred našimi očmi v masah odpadali od njega.

Tako so naše izseljeniške naselbine dobivale svoje izseljeniške duhovnike samo tedaj, ako se je kak posamezen duhovnik v svojem idealizmu in v svoji ljubezni do naroda odločil, da gre med nje na lastni riziko, največkrat brez zagotovila sredstev za njegovo lastno življenje v tujini in si je moral v tujini sam iskati še vsakdanjega kruha, kakor si je vedel in znal.

Če se je pa do sedaj to veliko delo toliko zamenjalo, se v prihodnje več ne sme! Še je ogromno dela v tem oziru. Na tisoče naših ljudi imamo po južni Ameriki in po zapadnih in južnih delih Evrope, ki še danes niso versko oskrbljeni in brez vodnikov. Zato moramo sami poskusiti vse in žrtvovati vse, da sami storimo zanje, kolikor največ moremo.

Družba sv. Rafaela se je zato obrnila na oba naša narodna očeta in vodnika, na oba slovenska škofa, in jima pojasnila cel težak verski položaj naših izseljencev in ju zaprosila pomoči. Kakor še vselej, tako je našla tudi sedaj pri obeh škofih popolno razumevanje te potrebe in veliko srce za naše izseljence. Oba prevz. gg. škofa sta se takoj odzvala in ustanovila vsak pri svojem ordinariatu poseben Škofijski Sklad in poseben škofijski odbor, ki bo celo to vprašanje proučil, zbiral potrebni denar in potem skrbel za dušnopastirsko delo med našimi izseljenci po njihovih določilih in navodilih in v smislu okrožnic svetega očeta glede verske oskrbe katoliških izseljencev. Da pa naše skupno dosedanje delo za izseljence, katerega vrši Družba sv. Rafaela, ne bo morda trpelo, da bo celo izseljeniško delo enotno, bosta oba ordinariata imenovala v ta odbor vsak po tri svoje zastopnike, iz katerih bo eden imenovan za predsednika, drugi za blagajnika, Družba sv. Rafaela pa dva.

Prevz. g. škof dr. Rožman je imenoval za ljubljanski Škofijski izseljeniški Sklad predsednika P. Kazimirja Zakrajška OFM., blagajnika preč. g. stolnega kanonika Josipa Volca, in odbornika g. Valentina Tomca, mestnega kateheta. Družba sv. Rafaela je pa

imenovala v ta odbor g. Julija Slapšaka, šol. upravitelja, in g. svetnika Antona Kastelica, jeseniškega župnika.

Mariborski prevz. g. pomožni škof dr. Tomažič je pa določil, za ondotni sklad, da ga bo vodil referent za škofijsko knjigovodstvo, za blagajnika je določil preč. g. kanonika Fr. Časla, za svojega pooblaščenca pa preč. g. dr. Fra. Cukala. Mariborsko poverništvo Družbe sv. Rafaela bo pa določilo svoja dva zastopnika.

Družba sv. Rafaela se obema prevz. gg. škofoma v imenu stotisočev naših slovenskih izseljencev prav iskreno zahvaljuje za ta novi dokaz njih ljubezni in skrbi za blagor naših slovenskih izseljencev. Z ustanovitvijo teh dveh škof. izselj. skladov se je gotovo naredil velik korak naprej v skrbi domovine za svoje izseljence. V ta sklad se bodo v prihodnje stekale vse zbirke za izseljence po cerkvah, darovi slovenske duhovščine in slovenskih vernikov, ki jih bodo darovali v svrhu ohranjenja svete vere med našimi izseljenci v tujini. O, koliko dobrega bi se bilo storilo, koliko slabega preprečilo med našimi izseljenci, ko bi se bil tak sklad ustanovil že pred leti, ko je bilo naše slovensko izseljenišтво na vrhuncu! Vendar tudi sedaj se bo dalo še ogromno dobrega storiti, ker se potrebe niso zmanjšale, temveč povečale. Ljudstvo bo gotovo sedaj raje in več prispevalo, ker bo vedelo, da vodita celo delo slovenska nadpastirja sama, da se bodo darovi gotovo porabili samo v namene, za katere bodo dani.

Šolske sestre za Argentinijo.

Kdor pozna zgodovino razvoja najlepše procvetočih naših izseljeniških naselbin po svetu, ta ve, da sta ves ta razvoj povsodi dosegla samo dva: — izseljenišči narodni duhovnik in šolska sestra, katerega koli reda je bila. Katera naselbina je dobila kmalu v začetku svojega duhovnika, da jo je organiziral v najkrepkejšo življenjsko edinico, celico, — župnijo, ji postavil najtrdnjše narodno domače ognjišče, — cerkev in dvorano, posebno ako jo je še osrečil z narodno šolo, s sestrami kot učiteljicami, pa se je začela hitro in krepko razvijati in napredovati prav v vseh smereh. Tako so nastale in se razvile naše danes mogočne naselbine, kakor je na pr. Cleveland — ameriška bela Ljubljana, Chicago, Joliet, Ametz, Heerlen i. dr. Katere naselbine pa niso dobile ne duhovnika in ne sester, pa naj so štete tudi na tisoče rojakov, niso se razvile ne društveno, ne versko, najmanj pa gospodarsko in narodno. V Conemaugh v Penna na pr. je štela naselbina gotovo več tisoč rojakov. Imela je vse druge predpogoje, da bi se lahko razvila v mogočno naselbino bolj kot morda katera druga v Severni Ameriki. Pa so se tam naselili voditelji ljudstva, ki so s svojo protiversko gonjo dosegli, da si naselbina ni poiskala svojega duhovnika, in kaj je danes? In takih slučajev imamo na stotine samo po državi Penna v Združenih državah Amerike. Prav isto govori tudi vsa Južna Amerika.

Najmanj 50% zaslug za napredek vsake naselbine gre pa šolskim sestram — šoli. Tudi to potrjuje naša bogata dosedanja izseljeniška skušnja. Treba kar pogledati po naših naselbinah po svetu, pa bomo takoj videli to resnico potrjeno na lastne oči. Župnije, ki so dobile zgodaj svoje narodne šole, postale so

družine, ki imajo zibelj. Obstanek in razvoj jim je bil zagotovljen.

Poseben božji blagoslov za naše izseljениške naselbine so bile pa sestre, ki so prišle med izseljence iz domovine. Take sestre ne prinesejo naselbini samo slovensko besedo, temveč tudi slovensko srce. Pisatelj teh vrstic je imel priliko to videti na lastne oči. V slovensko šolo v Chicagi je dobil najprej angleške sestre, dobre vzgojiteljice in izborne učiteljice. Za njimi so po nekoliko letih prišle pa slovenske šolske sestre iz Maribora. Kakor noč in dan se je pokazala razlika med otroci v najkrajšem času. Da, ravno slovenske sestre iz Maribora so se izkazale v Severni Ameriki še posebno za pravi božji blagoslov za naše izseljence. Nezmerno dobrega so že storile. Še veliko več bi bile pa storile, ko bi se naši vladni izseljениški krogi leta 1924 ne postavili na nerazumljivo stališče, da sestre širijo samo vero in nič drugega, in se vrhovnemu predstojništvu v Mariboru ni dovolilo, da bi bilo poslalo tja še toliko sester, da bi vse slovenske in hrvatske šole, ki so se ona leta ustanovile, dobile te sestre kot učiteljice. To je bila nezmerna škoda, ker so si morale te šole dobiti angleške sestre, ki gotovo ne goje tudi narodnega duha. Ljudstvo je hotelo imeti svoje šole, in ustanovilo si jih je. In ker slovenskih in hrvatskih sester ni dobilo, dobiti si je moralo tuje. Tako je samo naša narodna stvar trpela med našimi izseljenci radi take politike.

Ker pri Družbi sv. Rafaela poznamo vse te razmere, kako smo se zato razveselili, ko je 25. maja 1931 odšlo šest slovenskih šolskih sester iz Maribora v Argentinijo, v Južno Ameriko. „Hvala Bogu!“ smo navdušeno vskliknili. „Vendar dobi tudi tolikanj pozabljena in zanemarjena Južna Ameriša boljše dni!“

Začetnik te velike akcije za Južno Ameriko je hrvatski izseljениški duhovnik v Argentiniji, frančiškan O. Leonard Rusković. Ta gospod že več let deluje med svojimi ožjimi rojaki po Argentiniji. Tudi on je spoznal to, kar smo napisali v začetku tega članka. Zato je napel vse sile, da je omogočil našim narodnim sestram dohod tudi v Južno Ameriko. Pridobil je neko dobrotnico, da je v ta namen prepustila v San Lorenzo svojo hišo in nekaj zemlje, kjer so našle svoj prvi dom. Z dovoljenjem šolskih oblasti v Argentiniji so v jeseni istega leta že odprle osnovno šolo pred vsem za naše jugoslovanske otroke, objednem pa tudi za domače, ker lastnih ni bilo dovolj, da bi se mogla šola vzdržati.

Iz San Lorenzo so ustanovile kmalu drugo šolo v Formosi. Toda radi pomanjkanja sester je mogla tja oditi samo ena sestra, ki z nadčloveškim naporom vodi sedaj celo ogromno delo sama in čaka pomoči iz domovine.

Lepi vspehi sester v teh dveh naselbinah so navdušili vse bližnje in daljne jugoslovanske naselbine, zlasti ono v Rosario in Buenos Airesu, da so začeli prositi za sestre, da bi si tudi oni radi ustanovili svoje narodne šole pod njih vodstvom.

Za vspešno in idealno lepo delo sestra so pa izvedeli prav kmalu tudi domačini. Vedno več in več prošnja dobivajo tudi od njih za sestre. Tako na pr. jim v Laisha, v misijonski postaji pokrajine Chaco, zidajo nov zavod za vzgojo Indijancev, katerega bodo prevzele te sestre, kakor hitro jih pride še več iz domovine.

Sestre za vse svoje ogromno požrtvovalno delo ne dobe nobene redne plače. Samo posamezne učenke prispevajo, kolikor in katere morejo. Večina ne plačajo nič. Vendar ker so njih življenske potrebe silno majhne, z velikimi žrtvami že nekako shajajo.

V Formosi je neko žensko društvo najelo celo hišo za sestre, da bi tam odprle internat, notranjo šolo in zunanjo osnovno.

Iz vsega tega je jasno razvidno, kako ogromno polje delovnosti se odpira našim slovenskim šolskim sestram po celi Južni Ameriki, in kako bodo v resnici tudi tam doli pravi božji blagoslov zlasti za naše jugoslovanske izseljence.

Toda nujno potrebujejo veliko več sestra, da bi mogle to ogromno delo sprejeti in voditi. In res prošnje za več sestra iz Južne Amerike kar deže na vrhovno predstojništvo reda v Mariboru. „Dajte nam več sester,“ „lepo prosimo, pomagajte svojemu lastnemu narodu v tujini!“ se glase te prošnje.

Vrhovno predstojništvo teh milih prošnja ni moglo preslišati in sklenilo je, da jih pošlje kolikor največ more tu doma pogrešiti. Odšle naj bi v skupinah po šest ali več naenkrat. Prva taka skupina naj bi bila odšla letos februarja meseca. Vsa dovoljenja argentinske vlade so bila ugodno rešena. Naenkrat pa dobi vrhovno predstojništvo obvestilo, da so nastale tu doma neke zapreke, da se sestram ne more dovoliti izselitve.

Vendar ogromna korist in potreba sester med našimi jugoslovanskimi izseljenci po celi južni Ameriki bo gotovo merodajna pri tem, da se bodo zapreke takoj odstranile in bodo sestre nemoteno mogle oditi iz države na tako požrtvovalno, za državo in narod tako častno misijo in delo v Južno Ameriko. Ogromni vspehi teh sestra v severni Ameriki jamčijo za nje in za njih uspešno delo.

V imenu naših zapuščenih in zanemarenih izseljencev v Južni Ameriki prosimo vse, ki morejo kaj pomagati, da pomagajo, da se odstranijo vse zapreke in omogoči sestram odhod takoj in tako ta velika akcija omogoči v neprecenljivo korist našim izseljencem, v čast narodu in državi.

Izseljениški adresar.

„Izseljениški adresar“ nam je nujno potreben. To bi bil popis vseh naših naselbin po celem svetu s cerkvami, šolami, narodnimi domovi, društvi, zvezami, jednotami, duhovniki, učiteljstvom in posameznimi rojaki po naselbinah. Ta adresar je v načrtu Družbe sv. Rafaela. Toda to delo je zvezano z ogromnim delom in še ogromnejšimi stroški. Veliki narodi so si ga lahko uredili, ker imajo sredstva za to. Mi smo majhni in revni. Vendar bi ga pa tudi mi lahko dosegli na drug način, t. j. s sodelovanjem izseljencev samih. Pri zadnjem občnem zboru Družbe sv. Rafaela se je povdarila misel, da naj bi za začetek postal koledar Družbe sv. Mohorja tak naš izseljениški adresar. Dosegel bi se pa s tem, da bi pristopile v Družbo sv. Mohorja vse slovenske cerkve, šole, narodni domovi, jednote, zveze in vsa posamezna društva. Družba sv. Mohorja ne natiskuje imenika članov tu iz domovine, pač pa ga priobčuje vsako leto članov iz tujine. Na prošnjo Družbe sv. Rafaela se je zato obrnila letos s posebnimi okrožnicami na vse te naše zavode in

povabila, da pomagajo izpeljati to misel. Duhovniki po naselbinah in odbori jednot, zvez in društev naj bi sprejeli poverjenišvo Družbe sv. Mohorja. stopili kot taki sami v družbo, potem pa agitirali med svojimi člani, da pristopijo kolikor mogoče vsi v Družbo pri svoji župniji in po društvih. Tako bi dobili najprej popis župnij in organizacij, v teh pa popis posameznih izseljencev. S tem bi se zavedale naše organizacije tudi svojih narodnih in kulturnih dolžnosti, katere imajo kot take do svojih članov. S tem bi pospeševale narodno in versko zavest, članstvu pa bi dale v roke vsako leto obilo dobrega čtiva, kar bi silno pospeševalo zvezo izseljencev z domovino.

V zadnji številki „Izseljeniškega Vestnika“ smo priobčili pismo slovenskega izseljenca iz Avstrije, kjer pravi: „Skušnja me pa uči, da so se v tem oziru (ohranitev ljubezni do domovine) najbolje držali tisti, ki so ohranili stike z domovino, to so zlasti naročniki slovenskih časopisov iz domovine in pred vsem Mohorjani.“

Družba sv. Rafaela ta načrt, kako dobiti najlažje izseljeniški adresar, kar najtopleje priporoča vsem našim izseljencem po vseh slovenskih naselbinah. Ape-liramo na njih domo- in rodoljubje in jih prosimo, da izvedejo predlog Družbe sv. Mohorja. Nekoliko dobre volje med gg duhovniki in po odborih organizacij, pa se bo dalo to veliko delo precej lepo izvesti.

Za izseljeniški arhiv.

Prvi, ki je razumel veliko misel izseljeniškega arhiva, da je to velika narodna dolžnost vsakega izseljenca, in jo tudi praktično lepo izvršil, je gospod Jožef Kastelic, dosedanji izseljeniški duhovnik v Aumetzu v Franciji, ki je odšel v južno Ameriko. Iz Francije je prinesel seboj skrbno sestavljen album slik in izrezkov iz časopisja, tikajočih se slovenskega naselja v Aumetzu in okolici in ga podaril izseljeniškem arhivu. To je prvi pravi prispevek, katerega smo dobili, in sicer v obliki, kakor smo si ga želeli. Gospod si je nabavil navadni album, kakoršnega se dobi povsodi za razglednice ali fotografije, in tu nalepil v lepem redu vse podatke o zgodovini in razvoju te naselbine. Tu so: 1. zemljevid cele pokrajine Aumetza s kratkim, s strojem pisanim pojasnilom okraja in zgodovino naselbine; 2. pogled z viška na okraj; 3. slike tovarov in rovov, v katerih naši ljudje delajo; 4. hiše in stanovanja naših ljudi; 5. slike cerkve in dvoran, v katerih se razvija slovensko društveno, socialno in kulturno življenje izseljencev; 6. slike društev, društvenih zastav, odborov, zborovanj in najvažnejših društvenih prireditev zadnja leta; 7. slike najagilnejših socialnih delavcev med njimi; 8. slike iz cerkvenega, šolskega, društvenega in narodnega življenja izseljencev; 9. slike ondotnih veljakov domačinov, ki so dobrotniki slovenskih izseljencev, ker jih podpirajo v njih življenju in delovanju. Vse slike so sproti na vsaki strani kratko pojasnjene; 10. izrezki iz časopisja o raznih večjih dogodkih v naselbini.

Kdor pregleda te slike in prečita njih razlago, dobi jasno sliko vsega življenja, delovanja in trpljenja naših ondotnih izseljencev od začetka naseljevanja do danes. Kot prilogo temu albumu je prinesel pa še francosko knjigo, ki popisuje ondotne rudnike in ondotno industrijo, kjer so omenjeni tudi Slovenci.

Kako nezmerno in neprecenljivo narodno delo bi se izvršilo, ako bi temu lepemu zgledu g. Kastelica sledili vsi drugi naši slovenski izseljeniški misijonarji iz vseh drugih delov sveta, vsa naša društva, šole, časniki, jednote, zveze itd. To delo bi jih stalo prav neznatnih finančnih žrtev in prav malo dela in truda, pa bi si vendar s tem postavili tu v domovini trajni spomenik svojega življenja, svojih žrtev in svojega dela za pozne rodove. Za svoj narod bi pa s tem izvršili ogromno koristno delo, za katero bi jim bila domovina večno hvaležno.

Ko se Družba sv. Rafaela g. Kastelicu iskreno zahvaljuje za ta neprecenljivi dar našemu arhivu in narodu tu doma, poziva vse ostale slovenske naselbine, da mu slede. Za vas, dragi slovenski izseljenci, gre v prvi vrsti, obenem pa za blagor naroda tu doma. Potomci vam bodo pa hvaležni.

Pokojni škof dr. Karlin naš dobrotnik.

Ko je v Mariboru pretekli mesec zatisnil svoje oči prevz. gospod škof Karlin, je tudi Družba sv. Rafaela izgubila svojega velikega dobrotnika in pospeševalca. Bil ji je vsikdar naklonjen, ker je tudi on samo z žalostjo in skrbjo sledil življenju naših slovenskih izseljencev v tujini. Bolele so ga težke verske razmere, v katerih jih v tujini toliko versko pogine. Še meseca januarja letos mu je Družba sv. Rafaela po svojem predsedniku osebno in pismeno predložila nekatere svoje načrte za bodočnost, katere je skrbno proučil in obljubil svojo pomoč in sodelovanje. „Skrb za naše izseljence je naša sveta dolžnost. Samo škoda, da ne moremo vsega doseči, kar bi radi in bi bilo tako potrebno,“ je rekel. N. v m. p.!

Izleti v domovino.

Kakor smo izvedeli pripravljajo naši izseljenci tudi letos v večjih skupinah izlete v domovino, da se v teh težkih časih splošne svetovne krize navžijejo zdravilnega zraka rojstne zemlje.

I. skupino bo aranžiral znani ravnatelj potovalne pisarne v New Yorku, naš rojak Leo Zakrajšek za parnik „Ile de France“. Prihod v Ljubljano pričakujemo dne 4. junija 1933.

II. skupino pripravlja g. Avgust Kollander v New Yorku in bo dospela v Ljubljano dne 28. junija 1933.

III. skupino pripravlja Cunard Line v New Yorku za parnik „Aquitania“, ki bo dospela v Ljubljano dne 6. julija 1933.

Nadalje pričakujemo meseca avgusta 1933 tudi skupni izlet naših izseljencev iz Holandije, Belgije in Francije. Vse Družba sv. Rafaela že sedaj toplo pozdravlja.

Podporna društva med izseljenci.

Kako neprecenljive koristi so podporna društva (bolniške in posmrtninske bratovske blagajne) za naše izseljence v tujini, in kako krasni vspehi se dajo doseči, kaže jasno naše slovensko izseljenišvo v Severni Ameriki s svojimi podpornimi „jednotami“. Res je, da bi se povsod take organizacije ne dale tako lepo

izpeljati, ker ni povsod toliko svobode združevanja, kakor tam. Vendar je pa gotovo, da bi se dale izvesti povsod drugod, če ne v tej obliki, kakor tam, pa v drugačni, kakor bi bilo bolj primerno postavam držav, v katerih so.

Vsem naselbinam bi pa svetovali, da naj začno s temi organizacijami vsaj na najenostavnejši način, ki je povsod mogoč in dovoljen, to je z društvu, v katerih bi se člani zavezali plačati za vsak smrtni slučaj med članstvom vsak primerno svoto tistim dedičem, katere bi pokojni določil. Za bolniško podporo v slučaju bolezni, bi pa člani potom tedenskih ali mesečnih prispevkov zbirali bolniški sklad in določili s posebnimi pravili, koliko na dan, in za katere bolezni bi član imel pravico do podpore iz te blagajne. Taka društva so povsodi mogoča in dovoljena. Ko bi bilo v kaki državi kakih deset takih podpornih društev, bi se pa lahko združila v zvezo, jednoto, ali kakorkoli bi si to organizacijo pač hoteli imenovati.

Družba sv. Rafaela je pripravljena z nasveti pomagati vsaki naselbini pri organiziranju takih društev. Tudi osnutek pravil imamo pripravljen, s katerimi bi lahko postregli takim naselbinam, da bi si jih pravilno uredili.

† Pavel Schneller.

Bela krajina je dala našemu izseljeništvu več velikih mož, kakor vsa ostala Slovenija. Tako na pr. je dala Severni Ameriki kar dva odlična škofa, Vrtina in Stariho, več duhovnikov, ki so bili za svoje zasluge odlikovani s častjo monsignorov, kakor Plut, Ogulin, dr. Režek in dr. Pa tudi več odličnih voditeljev mu je dala, ki so si pridobili s svojimi zmognostmi in s svojim delom med izseljenci zaupanje, da so si jih izvolili za svoje voditelje s tem, da so jim poverili vodstvo svojih največjih organizacij. Tako bi imenovali med dosedanjimi glavnimi predsedniki K. S. Katoliške Jednote najodličnejše tri: Sterbenca, Antona Nemaniča in Pavla Schnellerja. Vsi trije so markantne osebnosti v zgodovini ameriških Slovencev. Bili so večletni predsedniki te organizacije in tako vsak za svoj čas vrhovni voditelji katoliških Slovencev Amerike.

Zadnji med njimi, Pavel Schneller, je umrl 3. aprila letos v Clevelandu na pljučnici. Ta mož je bil predsednik K. S. K. Jednote v njenih, morda najkritičnejših letih kakor z ozirom na finančno stanje organizacije, tako z ozirom na njen notranji značaj. Kot izredno sposoben narodni voditelj, je s pomočjo tedanjega duhovnega vodje g. Jakoba Černeta, župnika iz Sheboygana Wis., srečno izpeljal svojo organizacijo iz vseh težav in nevarnosti. Seveda si je s tem nakopal tudi hude nasprotnike, ki so mu pozneje zagrenili življenje, kar je pa vse mirno in možato prenesel.

Schneller je bil tudi zaveden slovenski narodnjak. Ko se je med svetovno vojsko ameriško slovensko izseljeništvu organiziralo za delo za narodno osvobodjenje, in si je v ta namen ustanovilo Slovensko Narodno Zvezo, bil je Pavel Schneller ves čas njenega obstanka njen predsednik. Ko je Londonski Jugoslovanski odbor organiziral v Washingtonu svojo podružnico, takozvani Jugoslovanski narodni svet, je bil Schneller član tega sveta kot zastopnik ameriških Slovencev.

Pavel Schneller je živel dolgo let v Calumetu Mich. Zadnja leta je pa preživel v Clevelandu, kjer je organiziral slovensko „Reiffeisenovko“ (Stavbinsko in posojilno društvo), katerega ravnatelj in predsednik je bil ves čas.

Dal Bog našim slovenskim iseljeniškim naselbinam tudi drugod tako kremenitih voditeljev, kakor je bil Pavel Schneller. N. v m. p. I

O naših po širnem svetu.

Srbija.

Srbija. — Za letošnjo velikonoč nismo poslali v Srbijo med naše slovenske naseljence posebnega slovenskega duhovnika. Kakor se nam pa sporoča iz Belgrada, bile so vse naseljence več ali manj obiskane deloma iz Belgrada, deloma iz Niša in Prizrena. Slovenski Lazaristi, so poskrbeli za vse naseljence po njih razsežni župniji in dalje. G. Kordin je obiskal kar vse naseljence po Prizrenski škofiji. Kakor se poroča, so se naši rojaki v precej lepem šlevilu udeležili sv. zakramentov.

Življenje slov. delavcev v Belgradu. — Pod tem naslovom je nekdo podal v „Slovencu“ prav žalostno sliko iz življenja in trpljenja Slovencev v Belgradu. „Belgrad“, pravi poročilo, „je postal že takoj prva leta našega skupnega življenja radi svojega naglega, vsesplošnega razvijanja, pribežališče mnogim našim delavcem in malim obrtnikom. Med obrtniki dobiš čevljarje, krojače, kleparje, ključavničarje, vse do skromnega rešetarja in ribniškega lončarja. Slovenske delavce dobiš po vseh mogočih tovarnah, uslužbene kot mornarje na Donavi in Savi, sluge v najrazličnejših podjetjih, težake pri javnih skladiščih itd. itd. — Vsi ti in njihove številne družine ne stanujejo v centru mesta. Kdo bi zmogel med njimi tisoč do dvatisoč dinarjev, kolikor ta stanovanja stanejo, ko marsikateri komaj toliko, ali celo samo polovico tega zasluži. Zato moraš hoditi, ako jih hočeš dobiti, precej časa, preiti tisti živahni veleumetni vrvež, zaiti v mirnejše ulice, kjer ni sledu palač in monumentalnih stavb. Stanujejo v belgrajških predmestjih na Starem in Novem Djermu, na Voždovcu, Topčirskem in Pašinem brdu in še v predmestju Kraljice Marije. Tudi na Jatagan Mali, v tej čisto ciganski četrti prestolnice, sem že naletel na Slovence. In so še na zemunski strani po tistih švabskih hišicah in v zamazanih ulicah ob Dunavi in ob Savi na čukariški strani. Tod povsod jih dobiš in če preleliš vse te krajne meje belgrajskega mesta, si lahko ustvariš vsaj približno sliko njihovega življenja. To življenje je silno bedno in žalostno. Sem so prišli z upanjem na boljši kruh, tu pa so, ne poznavajoč razmere doživeli trpka razočaranja. Ni bilo belega kruha, marveč prav malo črnega, težko prisluženega. Sedaj, ko se pozna tudi Belgradu, da mu je kriza prizadejala hud udarec, trpijo naši ljudje še veliko hujše. Zaslužek, kolikor ga je, je majhen, komaj za hrano. O obutvi in obleki ni more biti govora. Mnogo Slovencev pa je zedela tista žalostna usoda, ki je najhujša nesreča, ki se more človeku zgoditi — brezposelnost. Srbski podjetniki so v prvi vrsti odpustili naše ljudje in ščitili svoje.“

„Čas je“, zaključuje člankar, „da merodajni faktorji zlasti pa naša belgrajska društva vzamejo resno v pretres vprašanje slovenskega prestolniškega delavstva.“

Za naše naseljence v Južni Srbiji sem prejel za Veliko noč od svojih bivših gojencev iz Marjanišča v Ljubljani lepo zbirko knjig in devocionalij ter znesek 370 Din. Presenetila me je ljubezen mladih ljudi, ki je sestavila pošiljko iz raznih kovov kot mozaik. Njihov dar bo zelo razveselil naseljeniške otroke in marsikatero oko staršev se bo rosilo. Uprav o Veliki noči sem bil v Bistrici, v Dušanovcu in ob Dojranskem jezeru, kjer si naši ljudje ustvarjajo nove domove in so vsestranske pomoči potrebni. Kako bi bili veseli, da bi imeli svojega duhovnika in svojo cerkev! Dragi dijaki, položili ste prvi kamenček za našo duhovno skupnost. Naši izseljenci Vas pozdravljajo in vedno Vaš Ant. Kordin, duhovnik v Prizrenu.

Bosna.

Banja Luka. — V vsakem večjem kraju „Bosne ponosne“ najdeš slovenske naseljence. Največ jih je v Banja Luki in okolici. Nekateri so se naselili že pred svetovno vojno, večina pa je prišla v letih od 1920 — 1928 iz ozemlja, ki so ga zasedli Italijani, in sicer iz okrajev: Gorica, Komen, Tolmin, Vipava in Postojna. Vseh nas je nad 1500. V državnih, zasebnih uradih in v vsakem večjem podjetju najdeš Slovence.

Preživljajo se z delom v banjaluškem rudniku, s sekanjem drv v gozdovih, z vrtnarstvom, poljedelstvom itd.

V večjih skupinah živijo v Slatini in Dragočaju.

Slatina - Ilidže je znamenito zdravilišče za reumatične bolezni, 1,5 kilometrov oddaljeno od Banja Luke. Tu je naseljenih 34 slovenskih družin, ki so morale iz raznih vzrokov zapustiti svojo rodno zemljo in iskati gostoljubnost v širši domovini, v Jugoslaviji.

Za drag denar so kupili zemljo od muslimanov in jo pravilno obdelali. Tu raste vse, samo oljka ne uspeva in smokva ne rodi. Pridelujejo vino, ki malo ali prav nič ne zaostaja za onim na Primorskem. Čebelarstvo, živino- in sadjereja jim donša lepe dohodeke.

S pomočjo milodarov so zidali in dovršili cerkvice, manjka pa ji zvonik in župnišče, in slovenski duhovnik, kateri bi jih bodril in skrbel, da ostanejo zvesti Bogu in narodu.

Za letošnjo veliko noč jih je obiskal g. Janez Budin, kurat v zdravilišču na Golniku, ki je več let pastiroval med njimi.

M. K.

Holandija.

Hoensbrock. — Slovensko društvo je imelo 12. marca izredni občni zbor, na katerem je bil mesto ponesrečenega dosedanjega predsednika g. Kuneja izvoljen nov predsednik g. Franc Pobežin. Društveni odbor tvori sedaj poleg njega še Jožef Hladin podpredsednik, Karel Polšak tajnik, A. Mežnar blagajnik, Jos. Lanišnik knjižničar, A. Mandelc odbornik. Raf.

Pros'ava materskega dne se je vršila jako slovesno po vseh naših naselbinah Holandije. Naši mali so pokazali, kaj vse so se že naučili v slovenski šoli. Enoglasna sodba starišev, ki niso nič vedeli, kaj otroci skrivoma pripravljajo za materinski dan, je bila: kaj takega nismo pričakovali. Zato tudi niso štedeli s pohvalo gosp. Ažmanovi, izseljeniški učiteljici, ki je te lepe dneve pripravila starišem in otrokom v veselje. Raf.

Heerleheide. Slovensko društvo je na izrednem občnem zboru v marcu izvolilo novega tajnika g. Josipa Kampuša.

Iz Holandije poročajo: Velikonočno vstajenje smo letos obhajali prvič na zelo slovesen način. Kmalu po 4 zjutraj so se začele zbirati množice iz vseh krajev, iz Lutterade so prispeli s 3 avtobusi, iz Brumsum 2, Nieuwenhagen 2, Eýgelshoven 2, Hoensbrock 2 in Speckholzerheide 1, razven tega še več luksuznih avtov. Iz Herleheide je bila udeležba polnoštevila, ker se je tamkaj vršila slovesnost. Vzlic temu, da so naselbine oddaljene po več ur, se je ob 5 zbralo v cerkvi okrog 1000 slovenskih vernikov. Točno ob 5 je zasvirala godba iz Brumsuma, katera je odsek društva sv. Barbare, slovesen uvod.

Med vs. mašo so po večini pristopili vsi k mizi Gospodovi. Slovesno službo božjo je opravil naš pater č. g. Teotim. Pridigoval je naš izseljeniški duhovnik č. g. Drago Oberžan tako ganljivo, da nobeno oko ni ostalo suho kakor tudi ne oko g. pridigarja samega. Med procesijo v cerkvi so peli naši mali izseljenčki, katere je vodila učiteljica g.đ. Ažmanova. Vsa društva s svojimi zastavami pa so tvorila špallir. Predsedniki društev sv. Barbare pa so nosili sveče pred Najsvetejšim. Med vs. mašo so peli lepe slovenske velikonočne pesmi, katere so nas spominjale naših mladostnih let v svoji domovini, združeni pevski zbori iz Lutterade, Hoensbrock, Brumsum, Herleheide, Eýgelshoven, Nieuwenhagen pod vodstvom našega pevovodje g. Kronovška.

Krasen je bil pogled na množico, katera je zapuščala cerkev s trdnim prepričanjem, da slovenskim izseljencem v Holandiji, kakor dolgo ostanemo tukaj, ne bo nobena velika noč ostala brez lepe domače velikonočne slovesnosti. Iskreno zahvalo moramo izreči našemu izselj. duhovniku kakor tudi ljubitelju nas Slovencev č. g. patru Teotimu za vse požrtvovalno delo in pripravo, da se je mogla velikonočna slovesnost tako sijajno vršiti. izseljenec.

Nemčija.

V Düsseldorfu so dobili novega konzula v osebi g. Vladimira Ribarja, ki je po rodu Slovenec. V kratkem času si je s svojim modrim nastopom pridobil srca vseh naših izseljencev.

G. svetnik Teasundern, duhovni vodja jugoslovanskih izseljencev v Nemčiji, bi bil tako rad tudi za letošnji velikonočni čas poskrbel našim rojakom slovenskega duhovnika iz domovine, ki bi prišel med nje in jih versko in narodno pokrepil. Pisal je ponovno v domovino in zelo radi bi mu bili ustregli, ko bi se bil našel duhovnik, ki bi se bil mogel odtrgati od svojih dolžnosti in oditi v Nemčijo.

Vkljub temu nam pa sporoča, da je poskrbel, da so bile vse naše naselbine obiskane in so dobile priložnost opraviti svojo velikonočno dolžnost v svojem materinem jeziku in dobiti ne-

koliko bodrilnih besedi. Kakor poroča g. svetnik so se naši ljudje v zelo zadovoljivem številu udeleževali teh pobožnosti in svetih zakramentov, morda v večjem kakor kedaj prej. Pokazali so jasno, da so ostali vkljub vsem protiverskim vplivom zvesti katoliški Slovenci, zvesti dvema najdražjima svetinjama slovenskega naroda — veri in narodnosti.

Centralna Zveza jugoslovanskih rudarjev v Nemčiji* je ime novi organizaciji, v katero sta se združili obe dosedanji Zvezi naših izseljencev v Nemčiji, namreč „Zveza jugoslovanskih katoliških društev sv. Barbare“ in „Zveza jugoslovanskih delavskih in podpornih društev“. Ta Centralna Zveza, kakor pravijo pravila, je „samo moralna in posvetovalna predstavica obeh Zvez“, ki pa „obstojati nadalje v dosedanjem svojem delokrogu v smislu svojih pravil.“

V odbor so bili izvoljeni: predsednik P. Bolha, podpred. I. Lindič, zastop. predsednika F. Doberšek, tajnik Sapotnik, njegov namestnik I. Mažgon, blagajnik F. Babič, njegov namestnik A. Hriberšek, odborniki Abrezikar, N. Šentjic, F. Janc, J. Šteb, Boštjančič, P. Koželj, P. Zupanc, I. Založnik, Čič, Savšek, Grahli, J. Košir, Boršek, A. Koncilja.

Zveza katoliških društev sv. Barbare v Nemčiji* je najstarejša pa tudi največja organizacija slovenskih izseljencev v Nemčiji. V njej je danes včlanjenih 33 delavskih društev in 15 društev roženenske bratovščine, ki so verska delavska društva. Tako šteje ta Zveza skupno 48 društev. Zvezo vodi kot vrhovni predsednik in kot voditelj Slovencev v Nemčiji g. Lindič že dolgo vrsto let jako vsepšno in odločno. Zveza krepko vrši svojo vzvišeno poslanstvo med našimi izseljenci v Nemčiji kot njih matica v vsih ozirih, bodisi v verskem, narodnem, kulturnem in gospodarskem oziru in je storila že silno veliko dobrega. Vendar pa ima tudi ta organizacija svoje nasprotnike, kakor čitamo v zadnjem „Rafaelu“, ki ji skušajo škoditi in odtrgati društva od nje. Po tem poročilu so do sedaj uspeli, da so otrgali eno večje in štiril manjša društva, ki so verjela naltolcevanju.

Zalosten je pojav med našimi izseljenci, da se tudi v tujni pogosto med seboj prepirajo, kar bi ne smelo biti. Največkrat se vrte ti prepiri okrog verskega prepričanja izseljencev. Izseljeniška naša skušnjava nas uči, da se naši izseljenci skoraj povsodi najprej organizirajo v katoliška društva. Ustanavljanje in razvoj takih društev stane navdušene katoliške naše može in fante silno veliko žrtev in truda. Ko se pa enkrat ta društva krepko razvita, se pa kaj radi vrinejo med nje sebično usmerjeni ljudje, ki iščejo samo sebe, ki vidijo v teh društvih lepo priložnost za izkoriščanje in za podlago lahkega življenja na tuje stroške. Ti potem zasejejo prepir, ker skušajo usiliti svojim rojakom njih lastno protiversko prepričanje. Tako je bilo skoraj še povsodi med našimi izseljenci, katerim pri tem ne kaže drugega, kakor da se postavijo v bran za svoje žrtve in za svoje prepričanje. Ko pa naredo to, se jim pa skoraj povsodi očita, da kaze mir in razdirajo narodno edinstvo in slovo.

V Nemčiji povzroča težave med Slovenci tudi takozvano „Allösterreichische Interessengemeinschaft“, ki bega naše ljudi in povzroča prepire in težave.

Predsednik Lindič ima zato gotovo velike težave na svojem težkem in odgovornem mestu, kakor se nam poroča od več strani. Ravno te dni je imel velike neprijetnosti, kjer je grodo denuncijanstvo igralo glavno vlogo proti njemu. Vse so poskusili, da bi ga kolikor mogoče občutno udarili in s tem škodili njemu in njegovi organizaciji, katere predsednik je. Kakor pa posnemamo iz privatnih pism, g. Lindiču ta podlost ne samo ni škodila, temveč še celo koristila in mu pridobila pri oblasteh še večje zaupanje in spoštovanje. Zanimivo je, da g. Lindiča na eni strani tu doma denuncirajo, da je proti naši državi, v Nemčiji pa, da je preveč jugoslovanski, da je s tem kar nevaren državi.

Kakor je pa do sedaj g. Lindič možato in nevstrašno vršil svoje narodne in verske dolžnosti, kot zasebnik in kot predsednik Zveze in voditelj katoliških slovenskih izseljencev, tako smo prepričani tu doma, da jih bo tudi prihodnje in vodil svojo organizacijo nevstrašno od zmage do zmage v korist naših slovenskih izseljencev v Nemčiji skozi vse viharje in boje.

Francija.

V Cruesues pri Aumetzu je mala slov. naselbina, ki šteje komaj devet družin. Delo je stalno in zaslužek še primeren.

V Algrange je peštica Slovencev raztresenih po nič kaj prijazni delavski naselbini zunaj mesta. Ker so v rudniku delo popolnoma ustavili, se je precej Slovencev izselilo. Nekaj se jih pa vozi 16 km daleč za delom. Slov. naselbino obišče večkrat slovenska usmiljenka č. s. Serafina Kovač.

V Giraumont je najlepša delavska kolonija cele okolice. Delavci so z zaslužkom zadovoljni. Tudi drugače živi naselbina zadovoljno in mirno življenje. O zavednosti naših rojakov v tej naselbini priča posebno lepo to, da so skoraj prav vse družine naročene na Družbo sv. Mohorja.

Merlebach. S 1. marcem je bilo odpuščenih 300 rudniških delavcev. Rudniška družba je izjavila, da da vsaki odpuščen družini, ako se vrne v domovino, prosto vožnjo za njo in za pohištvo in 250 frankov za vsakega družinskega člana. Več delavskih družin se je poslužilo te ponudbe in odputovalo domov. Kar je naše ljudi zbolelo pri teh odpustih, je bilo to, da so bili do malih izjem odpušteni sami Poljaki in Jugoslovani, še bolj pa to, da so bili odpušteni skoraj sami taki, ki so zadnje čase boleli, toraj tisti, ki so tu pustili svoje zdravje, in celo brez obzira ali so to družinski očetje. Tako je med 40 odpuščenimi več invalidov, večina pa družinskih očev z 7, 5, 4 otroci, ki sedaj nimajo, kamor bi glavo položili. Nekateri so celo taki, ki Slovenije še nikdar videli niso.

Sploh sporočajo, da so vladne naredbe in javno mnenje domačih delavcev tujem sovražne in bi se jih radi iznebili. Podjetja, industrija, pa vidi da z domačimi delavci ne morejo delati tako kot s tujci, ki so priznani dobri delavci. Da bi si pa mogli pridržati vsaj del teh dobičkanosnih inozemskih delavskih moči, začeli so med njimi propagando za sprejem francoskega državljanstva.

K temu poročilo dostavlja dopisnik v „Rafaelu“: Umril je v bolnici v Hochwaldu star rudar Zalakar. Tragično, kakor v zasmeh, je bilo to, da je zadnje dni pred smrtjo še izvedel, da stoji na listi odpuščenih rudarjev. Dvojna odpustitev: od dela in življenja.

Pet Rospelle-Habsterdick. V decembru se je ponesrečil rudar Grlic, ki je umrl v bolnici. To je bila sedma smrtna slovenska žrtev v rudniku Stiling-Wendel v dobrem letu.

V Jeanne d'Arc je društvo „Zvon“ priredilo za pust igro „Mutasti muzikant“, ki je prav dobro uspela. Nastopili so tudi otroci, katere je izvežbal g. Okorn.

„Zvon“ iz Jeanne d'Arc-a, ki je obenem tudi cerkveni zbor, je letos prvič gostoval in sicer v Merlebachu na Belo nedeljo, ker so bili domači pevci v Luneville. Čeprav brez svojega pevovodje, so „zvonovci“ pokazali to in ono lepo prednost.

Liévin P. de C. Kratko poročilo o delovanju Zveze jugoslovanskih rudarskih društev v Severni Franciji. Z isto vne mo kot poprej je tudi v letu 1932 delovala Zveza v dobrot svojih članov. Marsikak rojak, ki ga je Zveza v svojih društvi podpirala, je okusil, kako prav pride vsakemu v slučaju bolezni in nesreče, ako je organiziran v rudarskih društvi. Naslednja društva so nam poslala svoje pporočilo za leto 1932.

Društvo v Bruay, ki šteje 80 članov, je izplačalo podpore 6880— frs. Stališče blagajne frs. 1100—.

Društvo v Salaumines šteje 72 članov. Izplačalo je 6550— frs. podpore. Stanje blagajne 1105— frs.

Društvo v Vendin-le-Vieil ima 52 članov. Dalo je podpore 2375— frs. Stanje blagajne 666— frs.

Skupna podpora je znašala 15.805 frs. Za naprej gledamo s strahom v bodočnost. Slabi časi se poznajo zlasti pri društvenih blagajnah tako, da le z največjo težavo morejo še delovati.

Sallaumines P. de C. Naša šolska mladina je priredila 9. aprila t. l. lepo prireditve na čast svojim mamicam. Poleg deklamacij so igrali dve igri: Siroto Jerico in Snidenje.

Bruay-en-Artois. Društvo sv. Barbare napreduje zlasti po številu članov. Ima čez 80 udov kljub konkurenci od strani novo ustanovljenega društva. Seveda je vprašanje, če je bilo še eno društvo v Bruay potrebno, in to z istim namenom, da podpira svoje člane v slučaju bolezni in nesreče. Tako se moči le cepijo. — Dne 9. aprila je uprizorilo društvo sv. Barbare dve časi primerni igri: Kajn, in Kjer je ljubezen, tam Bog. Pogosti lepi nastopi kažejo, da se društvo sv. Barbare zaveda svoje naloge, nuditi svojim rojakom poleg podpor tudi pouk in pošteno razvedrilo.

Aumetz. V tukajšnjem rudniku so uvedli za poskušnjo pri eni partiji nov način akordnega dela. Cilj: plače še nižje, produkcija večja. Je pa novi način strah delavcev. Mnogi so raje vzeli papirje in šli iskat dela drugam. Če bodo s tem nadaljevali, bo res počasi izgubil Aumetz za Slovence privlačnost, kakor je bilo doslej.

Na velikonočno nedeljo smo se zbrali na prireditvi Slov. delavskega društva. Obširna dvorana pri Weberju je bila kar precej polna, kajti to pot se je ob sodelovanju lepega vremena tok Slovencev, raztresenih po oddaljenih kolonijah, obrnil v

Aumetz, da si s prijatelji voščijo za praznike in se zopet enkrat naužijejo slovenskega petja, slovenske besede in končno v smehu in dobri volji pozabijo na težave delavnih dni. Žal ni bilo nobenemu, kdor je prišel. Precej številni pevski zbor je lepo zapel 6 pesmi. Videti je bilo, da so se pevci res pridno učili. Na nekaterih mestih so pokazali prav prijetno eleganco. Želja vseh je, da bi isto skrbnost stalno gojili tudi glede petja v cerkvi, saj je znano in pisec je sam slišal, kako mu je nekdo dejal, da je zato prišel oddaleč in tako zgodaj semkaj, ker bi tako rad zopet slišal v cerkvi domače petje. Igralci se niso nič manj potrudili. Beseda jim je tekla gladko, dasi so zavili sem in tja vsak v svoje narečje, kar pa ni motilo. V vlogi so se zamislili precej dobro, in so mogli gledalci z užitkom slediti poteku Česnikove tridejanske veseloigre „Pogodba“.

Tucquegnieux-Marine. Na Marini se vedno sprejemajo delavce. Najraje take z družino. Vedno naraščajoče število delavcev in še nekatere druge okolnosti so pripravile Marincane do tega, da so si ustanovili svoje društvo, medtem ko so bili preje včlanjeni pri sosodnjem v Tucquegnieux. Na ustanovnem obnem zboru je bil izvoljen za predsednika Zupan Ivan. Društvo ima kulturni in podporni značaj. Podpore prejemajo bolniki in ranjenci. Društveni blagajnik je Metelko Al. Ta je zbiral o priliki pogreba umrle Zofke Gradišnikove za njene starše prostovoljne prispevke. Nabral je okrog 300 frankov. Hvala in priznanje njemu kakor tudi darovalcem. — Sveto mašo nam opravlja sedaj gospod župnik Švelc vsako nedeljo.

Belgija.

Iz Belgije bi radi tu v domovini čuli nekoliko več poročil o narodnem, verskem, kulturnem in gospodarskem delovanju in življenju naših izseljencev. Imajo svojega izseljeniškega učitelja, ki gotovo ne miruje. Javnost v domovini pazno sledi razmeram med našimi izseljenci po vsem svetu. Tudi iz Belgije bi radi več čuli, kako se jim godi. Prosimo.

Severna Amerika.

Na Chicaški svetovni razstavi bodo imeli vsi narodi sveta svoj poseben dan, kjer bodo lahko pokazali tudi svojo kulturo in svojo zgodovino, in se tako predstavili ostalim svetovnim narodom. Po Glasilu K. S. K. J. posnemo, da bodo tudi Slovenci imeli tak svoj dan, in sicer, kakor so sklenili na svojem zborovanju 10. aprila, ga bodo imeli ločeno od Hrvatov in Srbov. Predsednik pripravjalnega odbora je Rev. J. Plavnik, slov. župnik iz Jolleta.

Kirkland Lake Ont. Kanada. — Tudi pri nas v Kanadi, globoko gori na severu, se je pričelo jasni temno obzorje.

Ravno kar ustanovljeno naše društvo „Triglav“ je priredilo svojo prvo predstavo. Igrali so žaloigro „Domen“, ki se je izborna obnesla. Udeležili so se predstave tudi tujci, na katere je naredila velik vtis. Med prvim in tretjim dejanjem se je oglasila tudi naša mila slovenska pesem in nas navdušila za našo milo domovino.

Predstava se je v šila v Poljskem domu, kjer Poljaki razvijajo jako živahno svoje narodno in kulturno delo. Žalibog le, da nam ta dom ni večkrat na razpolago, da bi mogli tudi mi pogosteje nastopati z našimi prireditvami. Zato se je takoj na tej prireditvi sprožila misel, da bi si ustanovili svoj lasten slovenski dom. Res je, da tega ne bomo dosegli takoj, ker nas je malo in so časi slabi. Vendar ako zažnemo s to akcijo, enkrat ga bomo že dosegli.

Kakor čujemo ustanovilo se bo v kratkem tudi slovensko podporno društvo za Kirkland Lake. Društvo bo zavarovalo člane za bolezen in smrt. Ako bomo složni, bomo vse dosegli, ker v slogi je moč.

Delavske razmere so še vedno precej slabe. Vendar upamo, da se bodo zboljšale. Pozdrav vsem rojakom v Kirkland Lake in po vseh Kanadi in širom sveta. Našemu društvu in igralcem pa priznanje za njih trud. Dopisnik.

(Oglasite se še kaj! Ured.)

Južna Amerika.

Rosario. — Slov. Del. Društvo „Triglav“ je imelo 19. febr. svoj letni občni zbor. Izvoljeni so bili: predsednik Kastelic Franc, podpredsednik Kurtin Evg., tajnik Sigulin Joško, namestnik Brišar Anton, blagajnik Krebelj Ivan, namestnik Mezgec Franc, knjižničar Sigulin Karlo, odbornika Kurtin Angel in Mirc Franc. Revizorji Laković Karlo, Velišček Anton in Dragoš Joško. Za ženski odsek Bavdaš Pepca in Bovcan Vladimira.

Društvo je bilo ustanovljeno julija 1930 in je v začetku jako lepo napredovalo. Toda polagamo je pa začelo zanimanje

za društvo med rojaki pojemat in zelo veliko članov je odstopilo. Kakor poroča tajnik, je bil glavni vzrok v tem „da so se kot povsod med nas vrinili prepri in prazna prerokanja in glavni dobiček so imele gostilni“.

V Malaguezi je imelo 18. marca slovensko delavsko društvo „Slavija“ svoj redni občni zbor, na katerem so bili izvoljeni: predsednik Ivan Sverko, podprednik Alojz Pečarič, tajnik Alojz Oberman, blagajnik Jure Grbac, odborniki Jure Sonkar, Jože Radkovič, Jakob Šverko, Ivan Sinčič, preglednika računov Mate Šverko in Ivan Antončič, preglednik bolnih Ivan Žlogar. — Društvo je izdalo podpore 60 dol., za društvene potrebe 38 dol. V blagajni ima premoženja 470 dol.

Formosa. — Naši izseljenci poročajo, da težko pričakujejo slovenskih šolskih sester, ki so jim obljubljene. Samo ena učiteljica se sedaj muči na celi šoli s številnimi otroci.

Sao Paulo. — 29. januarja je imelo Jugoslovansko Podporno Udruženje svoj redni občni zbor, kjer so se določile nove smernice za delovanje društva med Brazilskimi Slovenci. V Udruženju so sedaj združena vsa bivša društva kot „Jugoslovanska Narodna Zajednica“, „Zadruga Jugoslovanov v Braziliji“, „Jugoslovanska čitalnica“, „Jugoslovansko podporno in prosvetno društvo“ in „Primorje“. Razven „Primorje“ so vsa društva že prenehala s svojim delovanjem. „Udruženje“ in „Primorje“ imata svoje društvene prostore sredi Sao Paula na Rua 15 de Novembro 32, kjer je sedaj središče in zbirališče slovenskih izseljencev in njih dom. — Upamo, da je to ugodno poročilo našega poročevalca pravilno in da bo zavladala med našimi rojaki v Sao Paulo res bratska sloja in edinost, katero smo že dolgo pregrešali med njimi.

Sao Paulo. — Kar se tiče tukajšnje revolucije, skozi katero smo šli, so se je povečini udeležili tudi naši izseljenci, kar je vredno, da se zabeleži v zgodovino našega izseljenstva. Dajle vam sporočam, da bomo v najkrajšem času začeli izdajati zopet tednik „Jugoslovan v Braziliji“, kjer bomo natančneje poročali o vseh revolucionarnih dogodkih, zlasti onih, ki se tičejo naše naselbine. Kratko vam poročam le, da je bila država S. Paulo sicer radi lastnega izdajstva premagana z orožjem, moralno pa je bila zmagovalka nad celo Brazilijo. S. Paulo je dvignil revolucijo proti diktaturi ter za konstituantno, ustavo in upostavitvev normalnih razmer v republiki. In to se je po drugih državah republike zaznalo šele po končani revoluciji; in ker se je bilo bati, da se revolucija nadaljuje, ali, da izbruhne tudi po drugih državah, ker so dale vse države prav S. Paulo, je diktatorska zvezna vlada takoj razpisala volitve za konstituantno, ki se imajo vršiti že 3. maja t. l. Proglasila je amnestijo za vse revolucionarje, izvemši par voditeljev, ki jih je vlada pregnala v Evropo in Argentino, ki jih pa zdaj kliče nazaj. Diktatura namreč ve, da so ji dnevi šleti, zato se hoče še pred volitvami pobotati s svojimi političnimi nasprotniki. S tem so se duhovno pomirili in zdaj se dela z vso paro s pripravami za volitve v zvezni parlament in za novega predsednika republike. Revolucionarni prostovoljci niso bili preganjani popolnoma nič, ker diktatura ni imela moči do tega ter se ni upala. V S. Paulo so vsi prostovoljci spoštovani kot nekaki heroji, javno hodijo po ulicah z znaki „Lutei para S. Paulo“ (Boril sem se za S. Paulo), in za njih mora biti dela in posla. Ustanovili so „Zvezo prostovoljcev“, ki nastopi samostojno pri volitvah in ki šteje danes samo v mestu S. Paulo že skoro dvesto tisoč volilcev. Denuncijanti in oni, ki so se mislili maščevati nad onimi, ki so bili v revoluciji in ki so jih prve dni tudi v resnici denuncirali, ti so se morali poskriti ter iti povečini iskat dela v druge države, ker za neprijatelje S. Paula, — S. Paulo nima dela... Trgovine in industrije, ki niso podpirale revolucijskega gibanja S. Paula, se javno bojkotirajo, in veliko jih je že moralo likvidirati ter iti iz S. Paula iskat sreče v druge države. Tako je S. Paulo, dasi z orožjem premagan, z moralno zmago nadkrilil vso Brazilijo.

In kakor je končala večmesečna braziljska revolucija in kakor prihaja dežela s predstoječimi volitvami v normalno stanje, tako so končale z razčiščenjem zmešnjave in prepri tudi v naši naselbini. Povsod vlada mir in najlepša sloja...

Gospodarska kriza, je v primeri z drugimi deželami v Braziliji nekoliko popustila; delo se sicer dobi, le mezde in plače so se precej znižale. Sajeje in kultiviranje kave se je zelo opustilo, ker ima Brazilija nadprodukcijo iste, pač pa se je začelo razvijati drugo poljedelstvo, kot pšenica, riž, koruza, fižol i. dr. kakor tudi vinska trta in druga sadjereja, za katero se je poprej, dokler se je kava dobro prodala, sadilo in gojilo le toliko, kolikor je bilo za domačo potrebo; sedaj pa, ko je

zastala kava, pa so začeli imenovane poljske pridelke vseprek saditi, saj braziljska zemlja rodi vse, samo znati jo je treba obdelovati. Veliko se dela tudi na to, da nova vlada, kadar prevzame posle, zopet odpre emigracijo za Brazilijo, saj zemlje, neobdelane in rodovotne zemlje, ima Brazilija še ogromne komplekse, cele provincije, ki čakajo pridnih delavnih rok. Tudi za živino in prešičereje so se naseljenci začeli bolj zanimati in jo propagirati. Na ta način bo Brazilija v resnici skoro potrebovala novih delavnih moči. F. Paternost.

Izseljeniški časopisi, ki se pošiljajo Družbi Sv. Rafaela za izseljeniški arhiv: „Glasilo KSKJ“ (Cleveland); „Ave Maria“, „Koledar „Ave Maria“ (Lemont); „Zarja“ (Chicago); „Rafael“ (Holandija). Urednikom hvala lepa! Prosimo še ostale urednike brez razlike političnega ali verskega prepričanja! Gre za našo skupno narodno stvar.

Razno.

Izseljeniški dan v Dol. Bistrici, Prekmurje.

Prvi izseljeniški dan v Prekmurju je bil v Dol. Bistrici 1. jan. 1933. V šol. sobi, kjer smo naredili oder, so otvorile prireditve koračnice tamburaškega zbora. Nato sta sledila dva govora. Prvi govornik (Imre Glavač) je razvijal svoj govor o razmerah in življenju izseljencev. Drugi (Godina Ferdinand) pa o pomoči, katero mi lahko nudimo njim, ki to želijo, in pa o Družbi sv. Rafaela.

Tako je bila ta misel prvič posajena na prekmurska tla, ki pa upam, da se bo kmalu raztegnila in širila preko sten naše vaške šole in prodrla v slehernno hišo našega kmeta in dinarja.

Sledila je igra „Za srečo v nesrečo“, ki je doživela ne navaden in nepričakovan uspeh. Videl sem jokati ne samo ženske, temveč tudi moške, ki so prišli iz tujine, in so videli sliko, katero so mogoče sami doživeli, ali pa mnogokrat videli na drugih.

Globok vtis je napravil ta večer. Kaj bi tudi ne! Saj so tu govorile njihove duše in njih usoda je ležala v teh besedah. Godina Ferdinand.

Avtomobili naših izseljencev so ob vrnitvi v domovino carine prosti, tako je objavljeno v Službenem listu kralj. banske uprave v Ljubljani z dne 19. 4. 1933 št. 210, ki med drugimi predpisuje, da morajo osebe, ki se poslužujejo te oprostitve dokazati, da so bili avtomobili njihova lastnina najmanj leto dni in so jim služili za osebne potrebe, da so opravljali vsakdanje posle, spojene z njihovo službo ali zasebno profesijo, kar je dokazati s potrdilom pristojnega oblastva kraja, odkoder se doseljujejo; v potrdilu mora biti razen tega in opisa in dovolila za posest označena tudi številka motorja, številka šasijske, število sedežev, tvorniška znamka in številka registracije in obveznost, da jih v šestih mesecih ne smejo odsvojit. — Na to določilo opozarjamo zlasti naše izseljence v Ameriki in prosimo ondotno časopisje, da to objavi.

Poizvedbe:

1. **John Vidmar** ali sedaj morda false Wigmar, 75 let star, ki je živel preko 40 let v Californiji, se je vkrcał dne 16. julija 1932 v New Yorku na parnik Conte Biancamano. Iz Amerike je pred odhodom odposlal 95.000 Din na svoje ime z označbo „Poste restante Ljubljana“.

Ker se Vidmar dosedaj v domovino ni oglašil, se vsi, ki ga poznajo, ali oni, ki so z njim v sorodu, naprošajo za sporočilo, kaj jim je znano o Vidmarju.

2. **Gerčar Dorica**, 18 let stara, iz Medloga pri Celju, se je izselila dne 3. jan. 1933 k sestri Angel Derpič v Sucre, Correo, Casilla No. 198 Bolivija. Sedaj piše iz hotela Pacific iz Buenos Airesa, da ne more v Sucre, ker je zadržana v Buenos Airesu in se čuti zelo nesrečno. Rojaki v Buenos Airesu, poizvedujte, kaj se je s tem mladoletnim dekletom zgodilo in poročajte o tem Družbi sv. Rafaela za varstvo izseljencev v Ljubljani.

Pristopajte k „Družbi sv. Rafaela!“